

A Macska-barlang és a Dínórejtek denevérfaunisztikai vizsgálata

Bat faunistic research in the Macska Cave and Dínórejtek Cave, Pilis Mts.

CSANÁDI DÁVID

H-1147 BUDAPEST, TELEPES U. 25. FSZT. 14.

ABSTRACT: The Budapest Bat Conservation Workgroup has been carrying faunistic research work in two caves (Macska Cave and Dínórejtek Cave) in the Pilis Mts since 1992. Altogether 11 bat species (*Rhinolophus hipposideros*, *Barbastella barbastellus*, *Eptesicus serotinus*, *Myotis bechsteini*, *M. myotis*, *M. blythi*, *M. daubentoni*, *M. mystacinus*, *M. nattereri*, *Plecotus auritus*, *P. austriacus*) were found and according to the results both caves are used by bats mainly during the mating season.

Bevezetés

A Macska-barlang és a Dínórejtek a Pilisben, Csobánka közigazgatási területén helyezkedik el, egymástól mintegy 75 méter távolságban. Mivel a két barlang Budapest vonzáskörzetébe tartozik, környékükön kirándulók százai fordulnak meg minden hétfvégén. Sokan kifejezetten barlangi látogatásra érkeznek ide, hiszen a Macska-barlang a turistajelzést követve könnyen megtalálható, s bejárása sem okoz különösebb nehézséget. A barlangszáj széles és magas, a barlang nagy része pedig sétálva végigjárható. A Macska-barlang népszerűségéről árulkodik a körülötte elszórt nagy mennyiségű hulladék.

Kissé más a helyzet a Dínórejtek esetében. A meredek kaptató, mely felett elhelyezkedik, majd az ezután következő zombolyoszerű bejárat a barlangi tapasztalattal nem rendelkező turistára visszariasztóan hat. A barlang maga rövid, végig kuszoda, csupán egy-két helyen lehet feltérdelni.

A barlangokról a Karszt Barlangkutató Csoport készített térképet (VÖRÖS PÉTER szóbeli közlése), a két barlang között bizonyított geológiai összefüggés nincs.

A Macska-barlangot MURAI (1976) már 1965-ből említi, mint denevérlelőhely.

Anyag és módszer

A két barlang denevérállományát 1992-ben kezdtük vizsgálni. Azóta a Budapesti Denevérvédelmi Csoport tagjai évente több alkalommal végeznek monitoring jellegű vizsgálatokat a barlangoknál. Az állatok aktív időszakában barlangszájánál elhelyezett függőnyhálával fogjuk, közülük néhányat a Magyar Denevérkutatók Baráti Köre Gyűrzési Munkacsoportja által elbíralt és elfogadott kutatási terv alapján meg is gyűrzünk. A denevérek téli álma idején a barlangokat bejárva figyeljük az állományt.

Eredmények

Kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

A Dínórejtekben 1993-ban találtunk először. Azóta kis létszámú, rendszeresen előforduló állományát ismerjük a barlangból.

Pisze denevér (*Barbastella barbastellus*)

A Macska-barlangból és a Dínórejtekből egyaránt 1992 óta ismert faj. A faj egyedei párzáskor, teleléskor, és tavasszal, a kölykezési időszak előtt is megtalálhatóak a vizsgált barlangokban. Megfigyeltünk egy általunk gyűrzött állatot, mely három egymást követő télen a barlang pontosan ugyanazon helyén töltötte a telet. Ezen adat ismeretében gyűrzéssel próbáltuk vizsgálni a *B. barbastellus* területhűségét, de a kevés meggyűrzött példány miatt belátható időn belül értékelhető eredmény nem születhetett, ezért a kutatási programot leállítottuk.

Kései denevér (*Eptesicus serotinus*)

E faj egyedeit a Macska-barlangnál először 1993-ban figyeltük meg. Vizsgálataink szerint nem sorolható a barlang állandó faunájába, csupán a párzási időszakban, és a tavaszi szálláshelyváltás közben található itt.

Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteini*)

A Dínórejtekben 1992-ben találtuk első alkalommal, a Macska-barlangból első adata 1996-ból származik. A Dínórejtek állandó faunájához sorolható, de várható megtelepedése a Macska-barlangban is.

Közönséges denevér (*Myotis myotis*)

Az irodalomban a Macska-barlangra vonatkozóan csak e faj adatát találtuk. Itteni előfordulását MURAI (1976) írja le. Ebben a barlangban kis létszámú állandó kolóniája él, melynek egyedeivel csak a nyári hónapokban nem találkoztunk. A kolónia egyedeinek rendszeres visszatérését gyűrzéssel megállapítottuk.

Hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*)

1993-ban találtuk első példányát a Macska-barlangban. Eddigi ismereteink szerint csak a párzási-, valamint a tavaszi szálláshelyváltási időszakban látogatják a barlangot.

Vízi denevér (*Myotis daubentonii*)

1992-ben fogtuk első példányait a Macska-barlangnál. Azóta nászidőszakban és tavasszal rendszeresen észleljük.

Bajuszos denevér (*Myotis mystacinus*)

1996-ban fogtuk egy hím példányát a Macska-barlang szájánál.

Horgasszőrű denevér (*Myotis nattereri*)

1993-ban fogtuk először a Macska-barlangnál, azóta rendszeresen találkozunk vele nász-időszakban és tavasszal. Itt figyeltük meg, hogy a faj egyedei, ha nagyobb esőzés szakítja félbe vadászatukat, nem feltétlenül tanyahelyükre húzódnak vissza, hanem – eddigi ismereteinkhez képest szokatlan módon – a barlangoktól nem messze található romos épületben, a Tavasz-kunyhóban várták az eső végét.

Barna hosszűfűlű denevér (*Plecotus auritus*)

1992-ben fogtuk először a Macska-barlangnál. Azóta is rendszeresen tapasztaljuk jelenlétét.

Szürke hosszúfülű denevér (*Plecotus austriacus*)

1993-ban egy hím példányt hálózunk a Macska-barlang előtt.

A két barlang jelentősége

Egyértelműen bebizonyosodott, hogy a két barlang az itt előforduló fajok jelentős része számára párzóhelyként szolgál. Téli tanyahelyként a *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis*, *Myotis bechsteinii* és a *Barbastella barbastellus* fajok egyedei használják. Az ezt követő tavaszi időszakban megjelennek néhány, ezekre a barlangokra általában nem jellemző faj kóborló példányai, melyek a téli és a nyári szálláshely váltása közben ütnék itt tanyát. Júniusban és júliusban függőnyhálóval nem sikerült denevéreket befognunk, csupán a barlang szájánál látott ritka mozgás utal jelenlétükre. A két barlangban előforduló fajok száma májusban és a nászidőszakban a legmagasabb.

Lehetséges védelmi intézkedések

A Macska-barlang lezárása a nagy és széles barlangszáj miatt szinte lehetetlen, de nem is szükséges, mert a barlangban tapasztalataink szerint szándékosan a denevérek ellen irányuló tevékenység nem folyt. Figyelemfelkeltő táblát sem érdemes kihelyezni, mert a denevérek itt általában nehezen fellelhető helyen rejtőznek, ezért a figyelmeztetés miatt a kirándulók az állatok keresésével zavarnák az állományt.

A Dínórejtek esetében a lezárás könnyebben megoldható lenne, de még kevésbé szükséges, a barlang minimális látogatottsága miatt.

Összefoglalás

A Budapesti Denevérvédelmi Csoport 1992 óta végez faunisztikai kutatásokat a Macska-barlangban és Dínórejtekben. Ez alatt az idő alatt 11 denevérfaj jelenlétét sikerült kimutatni. Bebizonyosodott, hogy nászidőszakban mindkét barlangot használják az állatok, valamint, hogy a Macska-barlangban kis egyedszámú közönséges denevér (*Myotis myotis*), a Dínórejtekben pedig szintén kevés állatból összetevődő kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) kolónia található rendszeresen. A barlangok egyelőre nem szorulnak fokozottabb védelemre, denevérállományuk állandó.

Köszönetnyilvánítás– Különköszönetilleti Molnár Zoltánt, a közös adataink felhasználásához adott hozzájárulásáért. Köszönettel tartozom Molnár Viktornak az adatgyűjtés, és ezen munka elkészítése során nyújtott segítségéért; Bakos Beátának és Papp Noéminek, valamint a Magyar Denevérkutatók Baráti Köre Budapesti Denevérvédelmi Csoportja valamennyi tagjának a terepmunka során tanúsított lelkes munkájáért.

Irodalom

- MOLNÁR, Z., MOLNÁR V. & CSANÁDI D. (1996): Magyar Denevérvédelmi Alapítvány 1995. évi adatbázisa. /kézirat/
MURAI, É. (1976): Cestodes of Bats in Hungary. *Parasitologia Hungarica*, **9**: 41-62.